

KOMENTÁŘE

Projev o stavu Unie
2021

Jana Juzová: Unie společných hodnot: Návrat ke kořenům

Von der Leyen přednesla silnou řeč zaměřenou na evropské hodnoty a připomněla publiku jejich kořeny v ideách zakladatelů Evropských společenství i bojovníků proti komunistickému režimu ve státech střední a východní Evropy. Ve svém projevu vytyčila základní hodnoty, na kterých je EU postavena – demokracii, svobodu, vládu práva a rovnost všech občanů před zákonem. Předsedkyně Evropské komise upozornila na to, že tyto základní hodnoty vychází nejen z kulturního a náboženského odkazu, ale také z humanistických ideálů Evropy. Zdůraznila, že tyto hodnoty, jakožto součást zakládajících smluv EU, musí být dodržovány a chráněny všemi státy EU za dohledu Evropského soudního dvora. Von der Leyen ve své řeči slíbila, že vydávané Zprávy o právním státu budou nabízet konkrétní doporučení pro všechny členské státy, avšak zároveň bude Komise usilovat o důsledné postihy za nedodržování těchto principů.

Konkrétní pozornost ve své řeči věnovala důležitosti svobody projevu a nezávislosti médií pro demokracii a vládu práva, oblastem, které jsou v některých evropských státech utiskovány. Evropská komise plánuje představit příští rok zákon o svobodě médií, jehož účelem bude zajistit nezávislost médií ve všech členských státech. Komise připravuje v oblasti lidských práv a svobod také další legislativu a ve světle zhoršujícího se postavení žen během pandemie do konce roku přislíbila představení zákonu proti násilí na ženách.

Michal Hrubý: Věda určila směr. Ambice evropské Zelené dohody se musí stát globálním závazkem v boji s klimatickou změnou vyvolanou lidmi

Poselství vědců je jasné – otepluje se a může za to lidstvo. Projev o stavu Unie potvrdil vysoké ambice EU v boji proti změně klimatu. Jak však zdůraznila Ursula von der Leyen, takový boj nebude vítězný bez globální a spravedlivé spolupráce. Zatímco klimatické cíle vedoucích ekonomik, jako Čína, USA nebo Japonsko, jsou stanoveny, konkrétní plány na jejich dosažení prý stále chybí. Současné závazky pro rok 2030 navíc nejsou dostatečně ambiciózní, aby se podařilo udržet globální oteplování na úrovni 1,5 °C.

Klimatické cíle nicméně musí být v souladu se sociálně spravedlivou a sociálně udržitelnou transformací. Takové simultánní a vzájemně propojené snahy by přitom v očích veřejnosti mohly být považovány za ty nejdůležitější. Proto EU navrhla nový Sociální klimatický fond, který má řešit energetickou chudobu, a navíc navrhne přidat další 4 miliardy eur na klimatické finance do roku 2027 a zdvojnásobí své externí financování pro podporu biodiverzity. Nejméně rozvinuté a nejzranitelnější země byly ujištěny, že nezůstanou pozadu. Globální klimatický cíl je nyní jasně stanoven a na konferenci COP26 lze očekávat konkrétní plány.

Vít Havelka: Digitální autonomie a hodnoty

Projev o stavu Evropské unie v roce 2021 byl ve znamení reflexe posledního roku, ve kterém EU a zbytek světa procházely další fází pandemie COVID-19. Další část projevu se také soustředila na budoucí kroky, které je třeba učinit, aby se Unie stala odolnější a soudržnější. Předsedkyně Komise navíc představila nové iniciativy v oblasti digitalizace a ochrany evropských hodnot.

V první řadě by se legislativa týkající se jednotného trhu měla více zaměřit na digitální transformaci, což Unii umožní zrychlit zavádění nových technologií a zajistit základní práva, která by mohla být ohrožena nastupujícími technologiemi. Součástí tohoto plánu je podpora evropské technologické autonomie - zabezpečení výrobních řetězců a zrychlení technologického vývoje v EU. Kromě DMA a DSA navrhne Komise novou strategii, která by měla zajistit vývoj a výrobu polovodičů na půdě EU. Totéž platí také pro kybernetickou bezpečnost, která je ve vysoce digitalizo-

vaném světě esenciální. Sdílení zpravodajských informací a rozvoj společného rámce pro standardy kybernetické bezpečnosti by měly být hlavním cílem digitálního úsilí Unie.

Nakonec předsedkyně zmínila několik otázek spojených s ochranou evropských hodnot. Podle ní nejsou demokracie, dělba moci a ochrana svobody slova tématy pro diskuzi, ale povinnostmi vyplývající z členství v EU. Byla tak například zmíněna reforma soudnictví v Polsku a vraždy několika novinářů. To nelze interpretovat jako nic jiného než varování vůči Polsku a Maďarsku, že jejich chování nebude nadále tolerováno. Evropská komise proto plánuje zlepšit přezkum právního státu v členských státech EU, který bude od roku 2022 obsahovat i konkrétní doporučení. To by mělo Unii poskytnout další nástroj ke zmírnění potenciálních hrozeb pro evropské hodnoty, nicméně se teprve uvidí, zda bude takové úsilí úspěšné.

Žiga Faktor: Ambiciózní vize Von der Leyenové. Evropa připravená čelit budoucím výzvám

Ve svém druhém projevu o stavu Unie předsedkyně Evropské komise von der Leyenová plynule navázala na vize a cíle, které byly Komisí představeny již v loňském roce. Na začátku projevu ocenila schopnost členských států reagovat společně na následky pandemie, rychlý vývoj a distribuci vakcín nejen do členských zemí, ale i do sousedních regionů a zbytku světa, či zavedení tzv. Digitálního certifikátu o očkování. Zároveň deklarovala odhodlání EU prohloubit integraci v oblasti zdravotnictví, aby byla Unie schopna lépe reagovat na podobné hrozby v budoucnu. Zmíněna byla také rychlá ekonomická obnova států, které bylo dosaženo i díky finančním podnětům ze strany Komise. Napříč projevem byla patrná ambice, aby se EU do budoucna stala globálním lídrem, a to jak v otázce ochrany klimatu, tak ve výzkumu a inovacích, digi-

talizaci, regionální i kontinentální konektivity, tak i v prosazování základních hodnot EU ve zbytku světa. Von der Leyenová neopomněla zmínit ani již tradiční témata, jako jsou bezpečnost, obrana či migrace, kde zdůraznila zejména nutnost přijetí nového paktu o migraci, který by umožnil tuto problematiku efektivně koordinovat.

Její projev byl velmi ambiciózní a v několika bodech i o mnoho konkrétnější, než tomu bylo v minulém roce. Lze vyzdvihnout například snahu o vytvoření Evropské zdravotnické unie, pro kterou se již rýsují reálné základy i finance na její fungování, či příprava legislativy, která by měla lépe chránit nezávislost evropských médií i novináře samotné. Je ovšem třeba mít na paměti, že v mnoha oblastech je Unie stále odkázaná na rozhodování jednotlivých členských států, a zde bude pro Komisi klíčová podpora budoucích lídrů dvou největších států, Francie a Německa. Jak reálné je tedy prohloubení diskuze o obraně unii, udržení jednotného přístupu ke krizi v Afganistánu či schválení nového migračního paktu, lze v současné chvíli předvídat jen obtížně. Von der Leyenová dobře shrnula hlavní témata, která budou utvářet budoucnost Evropské unie, ovšem pro dosažení některých cílů bude zapotřebí posílit dialog nejen mezi členskými zeměmi, ale i mezi evropskými institucemi a jejich představiteli.